

Misbruik van beslagrecht, steeds vaker gebruikt

MR. M.R. VAN ZANTEN

Het civiele recht kent het leerstuk van misbruik van bevoegdheid, hetgeen een onrechtmatige daad oplevert die tot schadevergoeding verplicht of het uitoefenen van een bepaald recht belet. Misbruik van bevoegdheid speelt ook een rol in het beslagrecht. Uit recente ontwikkelingen in de rechtspraktijk blijkt dat meer aandacht wordt besteed aan misbruik van beslagrecht. De beslagsyllabus is inmiddels aangepast waarmee onder meer getracht wordt misbruik van beslagrecht te voorkomen. In dit artikel wordt, na een algemeen deel over vexatoor beslag en misbruik van bevoegdheid, een aantal recente praktijkvoorbeelden van misbruik van beslagrecht uit de rechtspraktijk besproken.

Inleiding

Het civiele recht kent het leerstuk van misbruik van bevoegdheid, hetgeen een onrechtmatige daad oplevert die tot schadevergoeding verplicht of het uitoefenen van een bepaald recht belet.¹ Misbruik van bevoegdheid speelt ook een rol in het beslagrecht. Doel van ieder beslag is immers de executie van het beslagen goed ter voldoening van de vordering waarvoor het beslag is gelegd. Indien vaststaat dat voldoening via executie niet mogelijk is, kan, hoewel aan alle vereisten voor een rechtsgeldig beslag is voldaan, sprake zijn van misbruik van beslagrecht. In kort geding kan de beslagene in dat geval onder andere opheffing van het beslag vorderen. Uit recente ontwikkelingen blijkt dat meer aandacht wordt besteed aan misbruik van beslagrecht. In opdracht van de Raad voor de rechtspraak hebben mr. M. Meijsen en prof. mr. A.W. Jongbloed de praktijk rond het conservatoir beslag onderzocht en enkele aanbevelingen gedaan.² Op basis van hun aanbevelingen is de Beslagsyllabus inmiddels aangepast.³ Met de aangepaste Beslagsyllabus wordt onder meer getracht misbruik van beslagrecht te voorkomen. In dit artikel wordt, na een algemeen deel over vexatoor beslag en misbruik van bevoegdheid, een aantal vormen van misbruik van beslagrecht uit de (recente) rechtspraktijk besproken.

Vexatoor beslag en misbruik van bevoegdheid

De Hoge Raad heeft een aantal belangrijke uitspraken gedaan op grond waarvan duidelijk is geworden wanneer sprake is van vexatoor beslag of misbruik van bevoegdheid bij beslaglegging.

In zijn arrest van 24 november 1995⁴ heeft de Hoge Raad geleerd dat de vraag of het leggen van conservatoir beslag vexatoor en daarom onrechtmatig is, in beginsel dient te worden beantwoord aan de hand van de concrete omstandigheden ten tijde van de beslaglegging waaronder de hoogte van de te verhalen vordering, de waarde van de beslagen goederen en de eventueel onevenredig zware wijze waarop de schuldenaar door het beslag op een van die goederen in zijn belangen wordt getroffen.

Eerder⁵ had de Hoge Raad geleerd dat de rechter in een executiegeschil slechts staking van de tenuitvoerlegging van het vonnis kan bevelen 'indien hij van oordeel is dat de executant, mede gelet op de belangen aan de zijde van de geëxecuteerde die door de ontruiming zullen worden geschaad, geen in redelijkheid te respecteren belang heeft bij gebruikmaking van zijn bevoegdheid om in afwachting van de uitslag van het hoger beroep tot tenuitvoerlegging over te gaan.'

De conclusie uit vorenstaande arresten is dat indien een beslag dat als vexatoor, en derhalve als onrechtmatig, kan worden beschouwd, door de beslaglegger wordt voortgezet altijd sprake zal zijn van misbruik van bevoegdheid. In deze zin komen vexatoor beslag en misbruik van bevoegdheid samen en zal de voorzieningenrechter staking van de executie van een dergelijk onrechtmatig beslag kunnen bevelen.

1 Zie art. 3:13 BW.

2 M. Meijsen en A.W. Jongbloed, *Conservatoir beslag in Nederland. Zekerheid en pressiemiddel*, Research Memoranda Raad voor de rechtspraak, nr. 2, 2010, jaargang 6.

3 Beslagsyllabus, vastgesteld door het Landelijke Overleg Voorzitters Civiele en Kantonsectoren van de rechtbanken (LOVCK) op 20 juni 2011, geldig per 1 juli 2011.

4 NJ 1996, 161 (*Tromp/Regency*).

5 HR 22 april 1983, NJ 1984, 145 (*Ritzen/Hoekstra*).

Misbruik bij executie onroerende zaken

Bij de executie van onroerende zaken speelt vaak de vraag of de executant wel belang heeft bij executie in verband met de (te verwachten) hoogte van de executieopbrengst in relatie tot de hoogte van de vordering van de hypotheekhouder. Hierna volgt een aantal voorbeelden uit de jurisprudentie.

De stelling dat het beslag ook kan en mag dienen als pressiemiddel om de geëxecuteerde, teneinde verkoop van zijn woning te voorkomen, tot betaling te dwingen wordt in de lagere rechtspraak verworpen. Het executoriale beslag dient tot verhaal op het beslagen vermogen en, bijzondere omstandigheden daargelaten, niet om de beslagene op oneigenlijke wijze in een dwangpositie te brengen.⁶ Indien geen redelijke verwachting bestaat dat pressie als gevolg van beslag enig financieel resultaat voor de beslaglegger oplevert kan sprake zijn van misbruik van bevoegdheid.⁷ Een beslaglegger kan wel belang hebben bij handhaving van een beslag, ook indien de executieopbrengst op het moment van beoordeling minder is dan de eerste hypotheekaire lening maar de onderwaarde zou kunnen omslaan in een overwaarde.⁸ Een schuldeiser maakt in beginsel misbruik van bevoegdheid om zich (na executoriaal beslag) op de bezittingen van zijn schuldenaar te verhalen, indien te verwachten valt dat de opbrengst op geen enkele wijze in mindering strekt op de vordering waarvoor het beslag werd gelegd.⁹ Hierbij dient evenwel te worden opgemerkt dat de voorzieningenrechter zich in beginsel terughoudend zal opstellen bij de beoordeling van een dergelijke vordering. Immers, het wordt in kort geding vaak niet duidelijk of de onroerende zaak nog in waarde kan stijgen en er derhalve in de toekomst toch nog een overwaarde zal kunnen ontstaan. Het moet voor de voorzieningenrechter evident zijn dat de beslaglegger nooit enige opbrengst bij de executoriale verkoop zal kunnen ontvangen.¹⁰ Bij de beoordeling van de waarde van de onroerende zaak moet ook rekening worden gehouden met mogelijke waardevermeerdering door het herstel van gebreken en het feit dat een beslagene zich bij opheffing van het beslag op de onroerende zaak tot in lengte van dagen kan onttrekken aan zijn verplichtingen.¹¹ Taxatierapporten spelen een rol bij de beoordeling van de stelling dat bij executie onvoldoende resteert voor de betaling van de beslaglegger.¹² Zij geven echter niet altijd voldoende zekerheid voor de voorzieningenrechter omdat er vaak tegenstrijdige taxatierapporten worden overgelegd.

Misbruik bij beslag voor een te hoog bedrag

In 2003 heeft de Hoge Raad¹³ geoordeeld in een zaak waarin de vordering van de beslaglegger slechts voor een klein bedrag is toegewezen. In deze zaak ging het om het antwoord op de vraag of de beslaglegger op grond hiervan onrechtmatig jegens de beslagene had gehandeld. In verband met een vordering uit hoofde van een koopovereenkomst heeft Mondi ten laste van Hoda voor een vordering van fl. 975.000 diversen beslagen laten leggen. In de procedure vordert zij een schadevergoeding van DM 631.000. Hoda vordert in reconventie betaling van fl. 100.000 en schadevergoeding op grond van onrechtmatig handelen bestaande uit de beslaglegging. De rechtbank ontbindt de overeenkomst en wijst de door Mondi gevorderde schadevergoeding toe tot een bedrag van DM 5.385. In reconventie wordt Mondi veroordeeld tot vergoeding van de schade nader op te maken bij staat. Het hof wijst in conventie aan Mondi een bedrag van slechts DM 58.178 toe en wijst in reconventie de vordering van Hoda tot schadevergoeding wegens de gelegde beslagen alsnog af. Volgens de Hoge Raad rust op de beslaglegger een risicoaansprakelijkheid voor de gevolgen van het door hem gelegde beslag indien de vordering waarvoor beslag is gelegd geheel ongegrond is.¹⁴ Die situatie doet zich hier niet voor, nu het hof heeft vastgesteld dat Mondi een vordering op Hoda had. Indien de vordering ter verzekering waarvan het beslag is gelegd slechts gedeeltelijk wordt toegewezen, heeft dit niet tot gevolg dat het beslag ten onrechte is gelegd.¹⁵ De vraag of een beslaglegger aansprakelijk is voor de gevolgen van een beslag omdat het beslag is gelegd voor een te hoog bedrag, lichtvaardig is gelegd of onnodig is gehandhaafd moet worden beantwoord aan de hand van de criteria die gelden voor misbruik van recht. Ook bij beslaglegging voor een, naar achteraf blijkt, te hoog bedrag kan het leerstuk van misbruik van bevoegdheid dus een rol spelen.

Indien vaststaat dat voldoening via executie niet mogelijk is, kan, hoewel aan alle vereisten voor een rechtsgeldig beslag is voldaan, sprake zijn van misbruik van beslagrecht

Op grond van een nadere analyse van dit arrest kan dit oordeel wel enigszins genuanceerd worden. Immers, de Hoge Raad spreekt over beslaglegging voor een achteraf bezien te hoog bedrag. Daarbij lijkt hij er, ten onrechte, van uit te gaan dat de begroting van de vordering door de voorzieningenrechter heeft te gelden als het bedrag waarvoor beslag wordt gelegd. Echter, de vaststelling van dit bedrag stelt de beslagdebiteur slechts in staat het beslag door betaling van dit bedrag te voorkomen dan wel door het beslag te doen opheffen door zekerheidstelling tot de

6 Rb. Breda 23 juli 1984, *KG* 1984, 247.

7 Hof 's-Gravenhage 21 april 1998, *VN* 1988, 2562.

8 Hof Arnhem 22 juli 2008, *LJN* BD8654.

9 Hof Leeuwarden 20 april 2010, «JBPr» 2010, 62, m.nt. M.R. van Zanten.

10 Zie bijvoorbeeld: President Rb. Leeuwarden 29 juni 2000, *LJN* AH8210.

11 Hof 's-Hertogenbosch 16 juni 2009, *LJN* BJ0413.

12 Rb. Haarlem 16 april 1993, *VN* 1993/1674; Rb. Arnhem 30 juni 2005, *LJN* AU1575.

13 HR 11 april 2003, *NJ* 2003, 440.

14 Zie HR 13 januari 1995, *NJ* 1997, 366, m.nt. C.J.H. Brunner.

15 Zie ook: HR 5 december 2003, *NJ* 2004, 150.

hoogte van dit begrote bedrag.¹⁶ Verder kan het dus volgens de Hoge Raad¹⁷ een rol spelen bij de beoordeling van de onrechtmatigheid van het beslag.¹⁸ Het begrote bedrag houdt echter geen limiet in voor de omvang van het beslag. Zodra bijvoorbeeld beslag onder derden wordt gelegd treft het beslag het volledige op dat moment door de derde aan de beslagdebiteur verschuldigde bedrag. De derde moet dan ook het volledige bedrag dat hij verschuldigd is aan de

Met de aangepaste Beslagsyllabus wordt onder meer getracht misbruik van beslagrecht te voorkomen

beslagdebiteur separeren, mede in verband met mogelijke latere beslagen. In die zin legt de beslaglegger beslag voor het bedrag dat hij 'raakt'. Er wordt dan ook vaak een hoger bedrag geblokkeerd dan de begrote vorde-ring. Dat er misbruik is indien er geen enkele vordering wordt toegewezen is evident. Maar misbruik in het geval de vordering voor een lager bedrag dan de begrote vordering wordt toegewezen zal niet vaak kunnen voorkomen omdat vele beslagen hogere bedragen hebben geblokkeerd dan het bedrag dat uiteindelijk wordt toegewezen. Alsdan zouden de meeste beslagen onrechtmatig moeten worden geacht. Ten slotte zij erop gewezen dat er in deze gevallen ook een patstelling kan ontstaan indien de beslaglegger voor bijvoorbeeld een vordering van € 10.000 beslag heeft gelegd dat doel heeft getroffen voor € 1 miljoen. De beslagene wenst geen vervangende zekerheid te stellen, zodat er geen opheffing van het beslag plaatsvindt. De beslagene kan daartoe door de beslaglegger niet worden gedwongen. Vanaf dat moment staat vast dat, ook indien de vordering volledig wordt toegewezen, dit altijd voor een veel lager bedrag zal zijn dat waarvoor het beslag doel heeft getroffen. Het zou niet juist zijn te concluderen dat in dit geval sprake is van misbruik van beslagrecht.

Misbruik bij eigenbeslag

Op grond van art. 724 Rv, respectievelijk art. 479h Rv, kan een schuldeiser onder zichzelf (conservatoir, respectievelijk executoriaal) eigenbeslag leggen op vorderingen die de schuldenaar op hem heeft, alsmede op aan de schuldenaar toebehorende roerende zaken die geen registergoederen zijn. In de Beslagsyllabus¹⁹ is bepaald dat indien verlot wordt gevraagd om eigenbeslag te leggen in beginsel een verhoor wordt bepaald. Verlot kan zonder horen worden bepaald indien duidelijk is dat de verzoeker niet het frustreren van gerechtvaardigde aanspraken beoogt en derhalve misbruik van beslagrecht maakt. Met dat frustreren wordt bedoeld op een eigenbeslaglegging voor een tegenvordering teneinde onder een veroordelend vonnis, dat de beslagene

heeft verkregen op de beslaglegger, uit te komen. In de lagere rechtspraak bestaat verdeeldheid over het antwoord op de vraag of een conservatoir eigenbeslag ter afwending van het executeren van een vonnis wegens misbruik van recht altijd moet worden opgeheven, dan wel het verlot moet worden geweigerd.²⁰ In deze zaken kent misbruik van beslagrecht twee verschijningsvormen.

In de eerste plaats kan er sprake zijn van misbruik van bevoegdheid bij de beslagdebiteur bij de executie van de door hem jegens de beslaglegger verkregen titel indien er ook sprake is van een reconventionele veroordeling.²¹ Indien echter in het beslagrekest summierlijk toereikend is gesteld dat de veroordelingen in reconventie en conventie tegen elkaar wegvallen is bij de executie van de conventionele veroordeling sprake van misbruik van bevoegdheid en staat dit niet aan eigenbeslag door de gedaagde in conventie, tevens eiser in reconventie (om de veroordeling in conventie te frustreren) in de weg.

In de tweede plaats kan er sprake zijn van misbruik van procesrecht aan de zijde van de beslaglegger. Deze vorm van misbruik is in het arrest van de Hoge Raad van 27 november 2009²² aan de orde gekomen doordat het hof heeft gesproken over een gebruik van het beslagrecht door de beslaglegger om aan de gevolgen van de tenuitvoerlegging van een vonnis uit te komen. Daarmee lijkt het hof te doelen op de uitoefening van een bevoegdheid voor een ander doel dan waarvoor zij is verleend. Dit wordt in art. 3:13 BW als misbruik van recht beschouwd. De Hoge Raad heeft de vraag moeten beantwoorden of een verzoek tot verlening van verlot tot het leggen van eigenbeslag in beginsel moet worden afgewezen indien er geen mogelijkheid bestaat voor de verzoeker tot verrekening van zijn vordering met een tegenvordering van de partij ten laste van wie hij beslag wil leggen. De Hoge Raad overweegt dat een dergelijk beslag in dat geval wel mogelijk is, aangezien de mogelijkheid van eigenbeslag nu juist in de wet is voorzien voor gevallen waarin de beslaglegger geen mogelijkheid van verrekening heeft. De Hoge Raad overweegt dat in beginsel beslag ter verzekering van het verhaal van een vordering mogelijk is op alle goederen van de schuldenaar en dat slechts onder bijzondere omstandigheden, waaromtrent het hof evenwel niets heeft vastgesteld, het leggen van beslag misbruik van recht kan opleveren. Uit dit arrest blijkt dat de mogelijkheid tot eigenbeslag ruimer is dan wellicht wordt gedacht, namelijk ook indien verrekening is uitgesloten en dat dit beslag slechts onder bijzondere omstandigheden misbruik van procesrecht kan opleveren.

Misbruik en voortgang eis in de hoofdzaak

Er kan ook sprake zijn van misbruik van beslagrecht indien de beslaglegger na beslaglegging het instellen van de

16 Zie art. 705 lid 2 Rv.

17 Zie r.o. 4.5.2.

18 Zie A.J. Gieske, 2010, (T&C Rv), art. 700 Rv, aant. 5.

19 Beslagsyllabus juni 2011, geldig per 1 juli 2011, p. 22.

20 Zie bijv. Rb. Amsterdam 31 augustus 2004, *NJF* 2004, 259; Rb. Groningen 31 januari 2006, *LJN* AV1644; V.zr. Rb. Utrecht 2 september 2009, *NJF* 2009, 450.

21 Zie Hof 's-Hertogenbosch 11 maart 2009, *LJN* BH5998.

22 «JBPr» 2010, 5, m.nt. M.R. van Zanten.

eis in de hoofdzaak, die moet leiden tot een beoordeling ten gronde van de vordering waarvoor het beslag is gelegd, vertraagt of achterwege laat. Dit is in een tweetal, ongepubliceerde, uitspraken op verschillende manieren aan de orde gekomen.

In de eerste zaak²³ ging het om het volgende. Een beslaglegger heeft, na verkregen verlot, op 8 oktober 2008 beslag gelegd op een onroerende zaak. In het verlot is bepaald dat de eis in de hoofdzaak binnen dertig dagen na beslaglegging moet worden ingesteld. De dagvaarding is op 5 november 2008 uitgebracht, waarbij is gedagvaard tegen 11 februari 2009. Op 23 februari 2009 heeft de beslaglegger een herstelexploot uitgebracht. Hieruit blijkt dat de beslaglegger verzuimd heeft de dagvaarding tijdig aan te brengen en dat zij dat verzuim doet herstellen door de beslagene opnieuw op te roepen om nu op 8 april 2009 te verschijnen. Ter terechtzitting van 8 april 2009 is de beslagene niet verschenen en is tegen haar geen verstek verleend. De beslaglegger diende wederom een herstelexploot uit te brengen, hetgeen zij niet heeft gedaan. De zaak is vervolgens verwezen naar de parkeerrol en vervolgens ambtshalve geroyeerd. De beslagene vordert in kort geding opheffing van het beslag. De voorzieningenrechter heeft geoordeeld dat het beslag ten gevolge van het herstelexploot is blijven bestaan, maar vervolgens is vervallen toen de bodemprocedure werd geroyeerd. De ambtshalve doorhaling heeft op zichzelf geen rechtsgevolg, in het bijzonder niet dat de instantie daardoor eindigt. Met de beslagene is de voorzieningenrechter van mening dat van haar niet kan worden verlangd dat zij de zaak weer op de rol brengt. Het is aan de beslaglegger het verzochte herstelexploot uit te brengen. Nu zij in het geheel niet heeft gemotiveerd waarom zij dat tot op heden niet heeft gedaan, acht de voorzieningenrechter het handelen van de beslaglegger in strijd met een goede procesorde. Het standpunt van de beslaglegger dat het beslag wel degelijk is blijven liggen past niet in het systeem van het conservatoir beslagrecht. Dit zou er namelijk toe kunnen leiden dat de beslaglegger tot in lengte van dagen het conservatoir beslag zou kunnen handhaven zonder dat het beslag getoetst zou kunnen worden door de rechter op rechtmatigheid en gegrondheid. Op grond hiervan wordt de vordering tot opheffing van het beslag toegewezen.

In de tweede zaak²⁴ ging het om het volgende. In een geschil over de uitvoering van bouwwerkzaamheden heeft de Raad van Arbitrage voor de bouw bij vonnis van 29 maart 1999 onder meer voor recht verklaard dat de overeenkomst ter zake de bouw van een bedrijfshal als ontbonden moet worden beschouwd vanwege toerekenbare tekortkoming aan de zijde van de aannemer en heeft de aannemer veroordeeld tot vergoeding van de schade nader op te maken bij staat. Op 20 september 2002 heeft de opdrachtgever na verkregen verlot tot zekerheid van haar vordering op de aannemer conservatoir beslag gelegd onder derden. De eis in de hoofdzaak werd echter niet ingesteld. Bij brief van

19 augustus 2008 heeft de aannemer de opdrachtgever gesommeerd binnen zes weken de schadestaatprocedure aanhangig te maken, dan wel binnen deze termijn afstand van dit recht te doen, dan wel het beslag op te heffen. Aan deze sommatie werd niet voldaan. In de hierop volgende kortgedingprocedure vordert de aannemer opheffing van het beslag. Zij stelt hiertoe dat de opdrachtgever geen eis in de hoofdzaak ex art. 700 lid 3 Rv heeft ingesteld. De voorzieningenrechter stelt voorop dat de door de opdrachtgever ingestelde procedure tot schadevergoeding nader op te maken bij staat is te beschouwen als een voortstadium van een voor tenuitvoerlegging vatbare veroordeling welke uiteindelijk zal kunnen worden verkregen in de schadestaatprocedure. Deze schadestaatprocedure is een voortzetting van het aanhangig gemaakte hoofdgeding waarin vonnis is verkregen.²⁵ De aannemer stelt dat de opdrachtgever misbruik van recht maakt omdat de beslaglegging wordt gebruikt om haar dwars te zitten. Door het beslag wordt al zeven jaar een bedrag van € 763.000 geblokkeerd terwijl de opdrachtgever weigert een schadestaatprocedure te entameren. De voorzieningenrechter overweegt dat, ofschoon de schadestaatprocedure naar haar aard geen termijn kent waarbinnen zij dient te worden ingesteld, uit het arrest *Silva Pontes/Portugal*²⁶ volgt dat de redelijke termijn op grond van art. 6 EVRM in een civiele procedure mede de schadestaat- en executieprocedure omvat. Of een redelijke termijn in een concreet geval is overschreden moet worden beoordeeld in het licht van de omstandigheden van het geval, in het bijzonder de complexiteit van de zaak, het optreden van de justitiële autoriteiten en de houding van partijen alsmede hun belangen in het conflict. Het stilzitten van de opdrachtgever heeft een onredelijke vertraging van de procedure, die als eis in de hoofdzaak geldt, tot gevolg en is in strijd met de eisen van een goede procesorde. Nu het gelegde beslag reeds vanaf 2002 een substantieel bedrag blokkeert en de opdrachtgever nalaat, en niet voornemens is op korte termijn een schadestaatprocedure te entameren, is handhaving van het conservatoir beslag onder deze omstandigheden aan te merken als misbruik in de zin van art. 3:13 BW. Het beslag wordt opgeheven.

Uit deze twee voorbeelden uit de rechtspraak blijkt dat stilzitten kan leiden tot misbruik van beslagrecht en opheffing van het gelegde beslag

Uit deze twee voorbeelden uit de rechtspraak blijkt dat stilzitten kan leiden tot misbruik van beslagrecht en opheffing van het gelegde beslag. Een beslaglegger die geen verlenging voor de termijn van het instellen van de hoofdzaak meer kan indienen zonder toestemming van de beslagene²⁷ en niet het verwijt van misbruik van beslagrecht wil ris-

23 V.zr. Rb. Amsterdam 29 januari 2010, 433728/KG-ZA 09-1546.

24 V.zr. Rb. Breda 13 augustus 2009, 205642/KG ZA 09-357.

25 Eerder is de schadestaatprocedure al als eis in de hoofdzaak aangemerkt, zie Hof Arnhem 27 april 2004, «JBPR» 2004, 57, m.nt. M.A.J.G. Janssen.

26 NJ 1994, 506.

27 Zie p. 11 Beslagensyllabus. Bij een tweede verlengingsverzoek ex art 700 lid 3 Rv dient de wederpartij in te stemmen.

keren, maar zich wel de griffierechten wil besparen omdat een regeling wellicht nog mogelijk is, doet er verstandig aan te dagvaarden maar dan op langere termijn. Op deze wijze

Op grond van de Beslagsyllabus dient de verzoeker open kaart te spelen indien hij een beslagrekest indient

blijft het beslag liggen, zijn tot de dienende dag nog geen griffierechten verschuldigd en kan in alle rust nader onderzoek voor het opstellen van de dagvaarding worden gedaan, dan wel een minnelijke regeling worden onderzocht.

Misbruik door verzwijging van feiten

Op grond van de Beslagsyllabus dient de verzoeker open kaart te spelen indien hij een beslagrekest indient. Zo zal hij moeten aangeven of het verzoek eerder is afgewezen en melding moet maken van alle in Nederland en daarbuiten lopende, doorlopende of beëindigde procedures die relevant zijn voor een goede beoordeling van het verzoek. De samenstellers van de Beslagsyllabus verwijzen hiervoor naar de in art. 21 Rv opgenomen substantiëringsplicht.²⁸ De Beslagsyllabus wordt door de rechtbanken als handleiding gebruikt en bevat best practices. Er is geen sprake van bindend rechterlijk beleid. Het staat de voorzieningenrechter steeds vrij in voorkomende gevallen anders te beslissen.

In verband met de hier genoemde substantiëringsplicht kan gewezen worden op een recente beschikking van de voorzieningenrechter te Amsterdam.²⁹ De voorzieningenrechter heeft overwogen dat verzoekster op 2 maart 2011 een verzoek heeft ingediend dat, wat de grondslag van de vordering betreft, letterlijk overeenstemt met het thans ingediende verzoek. Op het eerdere verzoek, waarbij de vordering is begroot op € 200.000, is verlof verleend. Bij kortgedingvonnis van 10 maart 2011 is de vordering waarvoor beslagverlof is verleend herbegroot op € 80.000. Het tweede verlof maakt geen melding van het eerder gevraagde en verleende verlof en het opheffingskortgeding en de herbegroting van de vordering. De voorzieningenrechter oordeelt dat gelet op art. 21 Rv deze informatie niet mocht ontbreken. Door het weglaten hiervan heeft verzoekster getracht de voorzieningenrechter te misleiden. Dit is in strijd met een goede procesorde. Het gevolg hiervan is afwijzing van het verzoek.³⁰

Misbruik en de nieuwe Beslagsyllabus

Geïnspireerd door de aanbevelingen van Jongbloed en Meijsen is per 1 juli 2011 de Beslagsyllabus op belangrijke punten aangepast. Deze aanpassingen moeten misbruik van

beslagrecht voorkomen. Het betreft de navolgende vereisten. De beslaglegger heeft een full disclosure-verplichting ter zake het door hem ingeroepen recht. Daarbij dient hij de verweren van de beslagene te vermelden en de nodige stukken ter staving van zijn vordering over te leggen.³¹ In het kader van de proportionaliteit en subsidiariteit dient in het beslagrekest gemotiveerd te worden waarom het beslag nodig is en waarom is gekozen voor beslag op de in het beslagrekest genoemde goederen en waarom niet een minder bezwarend beslagobject mogelijk is (bijvoorbeeld beslag op een onroerende zaak in plaats van derdenbeslag onder een bank). Hiermee wordt de discussie die tot nu toe in opheffingskortgedingen is gevoerd naar voren gehaald, te weten naar het moment van beoordeling van het beslagrekest door de voorzieningenrechter. Ten slotte wordt het verkrijgen van een verlenging van de termijn voor het instellen van de eis in de hoofdzaak, dat tot nu toe ex parte direct na verzoek en naar mijn ervaring ongelimiteerd werd toegewezen, lastiger. Een eerste verlenging van veertien dagen wordt in beginsel toegestaan. Indien een langere verlenging wordt gevraagd, of als een tweede of volgend verlengingsverzoek wordt gedaan, wordt dit in beginsel alleen toegestaan indien de beslagene daarmee instemt. Hiermee wordt het vertragen of stilliggen van de procedure waarmee de eis in de hoofdzaak is ingesteld voorkomen.

Conclusie

Misbruik van beslagrecht is ook in het beslagrecht een actueel leerstuk. In de jurisprudentie is, zoals hiervoor gebleken, nadere invulling gegeven aan dit begrip. Hierdoor wordt het in de praktijk steeds duidelijker gevallen van misbruik van beslagrecht te onderscheiden. De recente aanpassing van de Beslagsyllabus per 1 juli 2011 levert hieraan een belangrijke bijdrage. Aangezien in Nederland in vergelijking met ons omringende landen relatief eenvoudig conservatoir beslag kan worden gelegd dient het leerstuk van misbruik van bevoegdheid mijns inziens een belangrijke rol te spelen bij een eerlijke procesgang.

Over de auteur

Mr. M.R. van Zanten is advocaat bij CMS Derks Star Busmann N.V. te Amsterdam en redacteur van dit tijdschrift.

28 Op grond van HR 25 maart 2011 LJN BO9675, geldt art. 21 Rv voor alle in het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering geregelde procedures, derhalve ook voor de verzoekschriftprocedure.

29 NJF 2011, 246.

30 Zie ook Vزر. Rb. Alkmaar 25 mei 2011, LJN BQ6571.

31 Zie p. 4, sub 3.